

Redaktionelt forord

Nobelprisen i økonomi og nytten for menneskeheden

Hvor de oprindelige Nobelpriser har været uddelt siden 1901, var det først i 1969, man begyndte at uddelte en pris i økonomi. Det er altså ikke en oprindelig Nobelpris, og det er der nogen, der lægger vægt på. Det er dog svært at se, at en pris finansieret af verdens ældste nationalbank i anledning af dens 300-års jubilæum i sig selv skulle være mindre fin end en pris finansieret af en udlandssvensk dynamitproducent, når proceduren for uddelingen i øvrigt er den samme. Det var Det Svenske Videnskabsakademi, der i 1901 accepterede pengene fra dynamitproducenten og siden har uddelt kemi- og fysikprisen, og det var også dette akademi, der i 1969 accepterede pengene fra Sveriges Riksbanken og uddeler økonomiprisen.

Det afgørende spørgsmål må være, om prisen på rimelig vis fungerer som ”belønning til dem, der i det forløbne år har gjort menneskeheden den største nytte” og i øvrigt gør gavn. Den formålsparagraf har Det Svenske Akademi så tilpasset og administreret, idet f.eks. ”i det forløbne år” jf. Henry Nielsens artikel nærmest er tolket helt ud. Og det har de gjort så godt, at Nobelprisen er den klart mest præstige fulde pris inden for alle de fag, hvor den uddeles.

Hvad er da økonomiprisens betydning? Hvordan gør den nytte for menneskeheden? Hvorfor er det berettiget at lave et temanummer af Samfundsøkonomen om prisen og dens modtagere? Det kan ansues ud fra to synsvinkler. Dels hvad prisen har af betydning for udviklingen internt i den økonomiske videnskab, og dels hvad prisen betyder for folk udenfor økonomernes kreds. Der er gode argumenter for, at en sådan præstige fuld pris har en betydelig positiv effekt i begge forbindelser.

Nutidens økonomiske videnskab er fagligt og holdningsmæssigt meget opdelt; arbejdsmarkedsforskere, finansieringsteoretikere, miljøøkonomer, økonomiske historikere, eksperimentelle økonomer osv. har hver deres ”field journal” og deres specialiserede konferencer. Der er også en række mere holdningsprægede skoler; f.eks. monetarister og markedstilhængere med Chicago University som centrum, postkeynesianere med Cambridge University som et centrum for bare at nævne et par af de mest udprægede eksempler.

I denne meget fragmentariserede forskningsverden er Nobelprisen med til at skabe interesse fragmenterne imellem. Alle økonomer følger med i, hvem der får Nobelprisen, og mange sætter sig også lidt ind i, hvorfor årets prismodtagere har fået prisen. Mange, der aldrig havde hørt om ”new economic history” eller ”cliometri”, lærte retningens ideer at kende, da Fogel og North fik prisen. Mange, der aldrig havde tænkt over mulighederne for at lave økonomiske eksperimenter, kom til at tænke over det, da Vernon Smith fik Nobelprisen. Det er

en hovedstyrke ved prisen, at Nobelkomiteen har været så fordomsfri i valget af emner og holdninger, når prisen skulle uddeles.

Det er oplagt, at en sådan pris er med til at give modtagerne en betydelig autoritet i den almindelige debat også uden for økonomernes kreds. Og det kan være både godt og ondt. Kritikere har understreget, at det kan give snævre fagspecialister en urimelig generel autoritet. Det er dog få eksempler, man kan finde på en sådan urimelig udnyttelse af prisen. De snævre fagspecialister er i høj grad forblevet fagspecialister.

En række ”debattører” i den generelle økonomiske debat har dog med Nobelprisen i ryggen fået styrket deres autoritet. Prismodtagere som Myrdal, Hayek, Stigler, Friedman, Krugman og mange andre har med meget forskellige synspunkter deltaget livligt i den offentlige debat, men det er generelt orienterede økonomer. Og her er det vel ikke så dårligt, at prisen indikerer, at det er et kompetent fyrtårn inden for retningen, der taler. Det er og bør være en anden opmærksomhed, når det er Samuelson, Friedman eller Krugman, der skriver, end hvis det er en tilfældig kommentator eller debattør. Det er altså en 5-stjernet blåstempling af visse elitedebattører, og det er vel også en rimelig forbrugervejledning for ikke-økonomer.

Der er altså grund til at diskutere Nobelprisen i økonomi. Det sker i dette nummer af Samfundsøkonomen, først med Henry Nielsens generelle artikel om Nobelpriserne, dernæst Niels Kærgårds overordnede artikel om økonomiprisen. De tre hovedområder makroøkonomi, mikroøkonomi og økonometri behandles dernæst af Bo Sandeman Rasmussen (makro), Hans Keiding (mikro) og Henning Bunzel & Niels Kærgård (økonometri). Peder Andersen ser på teoriernes brug i anvendt økonomi med miljøøkonomien som eksempel. Samfundsøkonomen bringer løbende en beskrivelse af de aktuelle Nobelpriser, og i dette nummer behandler Henrik Hansen Nobelprisen for 2015 og Hans Keiding prisen for 2016.

Endelig slutter nummeret med en mere generel debat om, hvorvidt det er de rigtige, der har fået prisen; er der faglige og politiske skævheder? Der er her korte indlæg af Niels Thygesen, Svend Hylleberg, Hans Keiding, Hans Aage, Otto Brøns Petersen, Jens Leth Hougaard og David Dreyer Lassen.

God læselyst.

Gæsteredaktør
Niels Kærgård, professor emeritus,
Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi,
Københavns Universitet